KONFERENCJA NAUKOWA NT. „URZĄDZENIA PRZESYŁOWE NA PRYWATNYM GRUNCIE, A PRAWO WŁASNOŚCI"

(Katowice, 9 marca 2011)

Marlena Jankowska

W dniu 9 marca 2011 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach została zorganizowana konferencja na temat „Urządzenia przesyłowe na prywatnym gruncie, a prawo własności". Organizatorzy, brać studencka ELSA Katowice, skierowali niniejszą konferencję do przedstawicieli doktryny prawa oraz przedstawicieli przedsiębiorstw sieciowych, w związku z czym możliwa stała się niezwykle cenna wymiana poglądów w przedmiocie poszczególnych instytucji prawa rzeczowego. Patronat merytoryczny nad konferencją objął Sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego prof. dr hab. R. Mikosz, przy czym patronat honorowy sprawowali: Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UŚ, prof. dr hab. Z. Tobor, Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, Okręgowa Izba Radców Prawnych w Katowicach i Krajowa Izba Doradców Podatkowych – Oddział Śląski.

Uczestnicy zostali przywitani przez prof. dr hab. R. Mikosza, który podziękował za przybycie oraz za trud włożony w przygotowanie konferencji i wystąpień. Z perspektywy praktykującego sędziego zauważył, że materia będąca przedmiotem organizowanej konferencji jest niezwykle istotna, o czym świadczy spora ilość dyskusji, ewolucja dorobku prawnego w tym zakresie, wprowadzenie nowych instytucji do k.c. (w tym służebności przesyłu) oraz liczne projekty nowelizacji k.c.

Jako pierwszy głos zabrał przedstawiciel Przedsiębiorstwa Energetyki Cieplnej Katowice S.A. Grzegorz Bednarski, który zarysował problemy przedsiębiorstwa sektora energetycznego w zakresie wykonywania działalności koncesjonowanej na gruntach stanowiących własność prywatną. Określił występujące w praktyce problemy związane z wejściem na nieruchomość prywatną celem przeprowadzenia prac polegających na wymianie, modernizacji, remoncie lub usunięciu awarii sieci ciepłowniczych. Wśród czynników utrudniających wejście na nieruchomość wskazał żądanie przez właścicieli nieruchomości zbyt wygórowanych stawek opłat, zwolnienia z opłat za ciepło lub uzyskania bonifikaty, zwolnienia z opłat za wybudowanie nowego przyłącza, dokonania prac renowacyjnych np. wybudowania płotu, podjazdu dla samochodów, schodów wejściowych. Zwrócił przy tym uwagę na prowadzone w PEC Katowice S.A. prace nad protokołem „wejścia w teren", który będzie obrazować pracownikowi, jakimi środkami prawnymi przedsiębiorstwo dysponuje w zakresie modernizacji, remontu lub usuwania awarii urządzenia posadowionego na cudzym gruncie w zależności od posiadania lub nie uzyskania zgody właściciela nieruchomości na wejście na grunt. Zauważył, że spójna polityka przedsiębiorstwa powinna przybierać postać jasno określonych stawek za wejście na teren.

Radca prawny R. Walaszczyk, główny specjalista w Południowym Oddziale Terenowym Urzędu Regulacji Energetyki w Katowicach referował zagadnienie zadań Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki w odniesieniu do przedsiębiorstw liniowych ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji w sprawach spornych. Wspomniał w tym o potrzebie ochrony odbiorcy w aspekcie dekapitalizacji sieci w perspektywie wielu lat. Dr M. Cieśla przybliżył wybrane aspekty podatkowe dotyczące sieci przesyłowych, w tym konsekwencje podatkowe dla właściciela gruntu wynikające z dochodów uzyskanych z tytułu odpłatnej służebności przesyłu, będących

tzw. przychodem podatkowym z innych źródeł. Starał się także określić jaki ma status ustanowiona nieodpłatnie służebność przesyłu na gruncie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych i jaki ma to wpływ na opodatkowanie przedsiębiorstwa. Wskazał, że służebność ustanawiana nieodpłatnie stanowi, zgodnie z przepisami podatkowymi, nieodpłatne świadczenie, w związku z czym w praktyce urzędy skarbowe reprezentują stanowisko, by opodatkować je jako przychód.

Radca prawny T. Ogłódek wskazał na metody pozyskiwania prawa do gruntu przez przedsiębiorstwo energetyczne z uwzględnieniem przepisów prawa cywilnego i administracyjnego. Zauważył przy tym, że obecnie najbardziej skuteczną drogą uzyskiwania dostępu do nieruchomości jest art. 124 u.g.n. Zaznaczył poza tym korzyści wynikające z instytucji projektowanej ustawy o korytarzach powietrznych. Wyraził także zapatrywanie, że z punktu widzenia bezpieczeństwa energetycznego nie można traktować własności prywatnej jako prawa o charakterze bezwzględnym. Argumentował, że prawo to powinno być równoważone celem publicznym, interesem społecznym i kosztami wyposażenia miasta w infrastrukturę sieciową.

Interesujący odczyt wygłosił J. Dąbek, rzeczoznawca majątkowy, geodeta uprawniony i doradca rynku nieruchomości. Wskazał w nim na specyfikę inwestycji liniowych, prawne możliwości pozyskiwania gruntu, a następnie bardzo dokładnie zaprezentował metody szacowania odszkodowania za szkody powstałe na skutek korzystania z nieruchomości przez przedsiębiorstwo. Przykładowo starał się przybliżyć metodę kosztów poniesionych i metodę dochodowo-kosztową w odniesieniu do takich rodzajów szkód jak szkody w uprawach i zasiewach we wczesnej fazie rozwojowej roślin i w późniejszej fazie rozwojowej roślin, szkody w uprawach plantacji kultur wieloletnich w okresie inwestycyjnym i w okresie produkcyjnym, szkody w trwałych użytkach zielonych czy szkody wynikające z utraconego dochodu rolniczego. Bardzo dokładnie przedstawił także wzory na obliczanie wartości służebności przesyłu według sposobu bezpośredniego i parametrycznego oraz wartości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie. Podkreślił, że przedsiębiorcy oczekują rozwiązania prawnego, które umożliwiłoby sprawne pozyskiwanie praw do nieruchomości, oraz zapewniłoby słuszne odszkodowanie właścicielom i użytkownikom wieczystym nieruchomości.

Na konferencji nie zabrakło także wystąpień poświęconych stronie teoretycznej rozważanych problemów. Pani prof. dr hab. S. Kalus omawiała sytuację prawną właściciela gruntu, na którym przeprowadzono urządzenia przesyłowe, z perspektywy przysługujących mu roszczeń. Przedstawiła w tym zakresie najnowsze orzecznictwo oraz zwróciła uwagę na, przykładowo, takie kwestie jak możliwość uznania roszczenia właściciela gruntu o usunięcie urządzenia z jego nieruchomości za niezgodne z art. 5 k.c. oraz na uprawnienie do żądania wykupu nieruchomości ze względu za zagrożenie zdrowia i życia spowodowanego przebiegiem urządzeń przesyłowych. L. Kiermaszek, sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego, omówił orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego w zakresie problematyki związanej z lokalizacją liniowej infrastruktury technicznej. Także dr G. Matusik prezentował powyższy temat, przy czym w aspekcie dorobku orzecznictwa Sądu Najwyższego. Przy okazji tych rozważań zwrócił uwagę na kluczowe zagadnienia z zakresu tej problematyki przez pryzmat zasady pewności prawa, zwłaszcza na zasiedzenie służebności przesyłu w aspekcie liczenia czasokresu tego zasiedzenia. Zagadnienie zasiedzenia służebności przesyłu było także przedmiotem odczytu B. Pikiewicza, aplikanta radcowskiego z kancelarii radców prawnych „Pawełczyk & Szura" oraz dr M. Jankowskiej. W referacie przedstawiono praktyczne aspekty sporządzania wniosku o zasiedzenie służebności. Poza tym wskazano na niezwykle doniosłą kwestię istnienia możliwości prawnej zasiedzenia służebności przesyłu w stosunku do urządzenia podziemnego przy wykazaniu spełnienia przesłanki korzystania z widocznego urządzenia. Podważone zostało pojawiające się w literaturze stanowisko, że urządzenia podziemne są niewidoczne, w związku z czym należy im odmówić możliwości spełnienia przesłanki korzystania z trwałego i widocznego urządzenia, prowadzącej do nabycia służebności przesyłu w drodze zasiedzenia.

Doniosłość konferencji należy oceniać przez pryzmat aktualności problemów będących przedmiotem obrad oraz niezwykle cennej wymiany spostrzeżeń przedstawicieli przedsiębiorstw przesyłowych oraz praktyków prawa w aspekcie tematyki omawianej konferencji. Liczne głosy zabrane w dyskusji przez przedstawicieli przedsiębiorstw sieciowych ujawniły istotne trudności, z którymi przychodzi zmierzyć się przedsiębiorstwu w przypadku pozyskiwania gruntu pod budowę urządzeń przesyłowych lub wejścia na nieruchomość w celu usuwania awarii lub modernizacji urządzeń na nim posadowionych.

Dr Marlena Jankowska

Uniwersytet Śląski,
Katedra Prawa Cywilnego i Prawa Prywatnego Międzynarodowego